

Activiteitenverslag 2019

Editio	3

1. Over het OCAD

Wie zijn we ?	4
Missie, visie en waarden	5
Wat doen we?	6
Wettelijk kader	7
Personeelssituatie	9
Departementen	10
Transversale werking	13

2. Statistieken

Cijfers: behandelde documenten	15
Individuele administratieve maatregelen	17

3. Markante gebeurtenissen in 2019

Dreigingsniveaus in onze buurlanden	18
OCMW-deelname LVC-R niet in het gedrang na verwerping 'actieve informatieplicht'	19
Juni 2019: terugkeer van 6 minderjarigen uit een jihadistisch conflictgebied	19
Situatie in Syrië: de val van Baghuz in maart en <i>Operation Peace Spring</i> in oktober 2019	20

4. OCAD-Highlights van 2019 **21**

5. Strategie & planning voor 2020 **23**

6. Tendensen: een vooruitblik op 2020

Dreigingsniveau in België	24
Rechts-extremisme	24
Dreiging door IS niet verdwenen	25
Geradicaliseerde gedetineerden in de Belgische gevangenissen	25
Terrorismegevangenen en geradicaliseerde gedetineerden na hun strafeinde	26

Afkortingen **27**

EDITO

Geachte lezer,

Transparantie is een van de kernwaarden van het OCAD. Het activiteitenverslag vormt elk jaar de gelegenheid bij uitstek om dat waar te maken. Onder druk van de grote terroristische dreiging werden taken en verantwoordelijkheden, steundiensten en personeelskader van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse de voorbije jaren gevoelig uitgebreid.

De dreiging is momenteel gelukkig verminderd, maar het diffuse dreigingsbeeld maakt het werk van de diensten niet eenvoudiger. Het antwoord hierop kan alleen maar een holistische benadering zijn. Structureel en reglementair werd de voorbije jaren de basis voor een dergelijke multidisciplinaire en multi-agency aanpak gelegd. Nu komt het erop aan deze aanpak te consolideren, én verder te professionaliseren en standaardiseren. U zal lezen dat hier in 2019 serieus werd op ingezet door het creëren van een gemeenschappelijke taal en kader met de vele partners in die aanpak. Met wisselend succes, maar altijd met overtuiging en vastberadenheid.

Het lijkt geen twijfel dat we op de ingeslagen weg verder moeten gaan. Polarisering, propaganda, uitsluiting en ontmenselijking krijgen via sociale media een uitgelezen platform om welig te tieren. salafi-jihadi ideologie en rechts-extremistische ideologie versterken elkaar. Een gedegen kennis en begrip van het meestal geleidelijke proces dat leidt tot radicalisering zijn cruciaal om een zo goed mogelijk beleid in plaats te stellen.

Laat ons die uitdaging blijvend aangaan, professioneel en met vertrouwen in onszelf en onze democratische rechtsstaat. Zonder toe te geven aan het klimaat van de angst. Zonder ons in te graven in het eigen grote gelijk, maar met empathie en luisterbereidheid.

In het OCAD vindt u hiervoor een partner.

Paul Van Tigchelt
Directeur OCAD ■

1. OVER HET OCAD

1.1

Wie zijn we?

Het OCAD, het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, is het federale kennis- en expertisecentrum dat de terroristische en extremistische dreiging in België en tegen de Belgische belangen in het buitenland evalueert en de aanpak ervan mee coördineert. Op basis van onze dreigingsevaluaties kunnen overheden als het Crisiscentrum en de Geïntegreerde Politie de gepaste maatregelen nemen om de veiligheid in België te verhogen. Om onze taken te kunnen uitvoeren, baseren we ons op inlichtingen en informatie van onze ondersteunende en partnerdiensten. Het OCAD werkt in alle onafhankelijkheid en legt verantwoording af aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie.

De C van Coördinatie

De 'C' van Coördinatie staat centraal in onze naam. We geloven in een multidisciplinaire aanpak en in bruggen bouwen, in afstemming en overleg met onze ondersteunende diensten en onze partnerdiensten¹. De informatie die bij de verschillende partners afzonderlijk beschikbaar is, moet tussen alle betrokken diensten worden gedeeld. Op basis daarvan kan gekeken worden welke dienst het best geplaatst is om de gepaste maatregelen te nemen.

De bij wet bepaalde

ondersteunende diensten

Geïntegreerde politie (fedpol & lokpol)

Veiligheid van de Staat (VSSE)

Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV)

FOD Mobiliteit & Vervoer (Mob)

FOD Binnenlandse Zaken (BiZa)

(Dienst Vreemdelingenzaken - DvZ)

(Nationaal Crisiscentrum - NCCN)

FOD Buitenlandse Zaken (BuZa)

FOD Financiën (Fin)

(Douane & Accijnzen)

(Thesaurie)

FOD Justitie (Jus)

(Dienst Erediensten & Vrijzinnigheid)

(Directoraat-Generaal Penitentiaire

Inrichtingen - DG EPI)

De andere partnerdiensten

Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI)

Openbaar Ministerie (OM)

Gemeenschappen & Gewesten

Lokale partners

(Gemeentes, preventie- &

radicaliseringsambtenaren, Information

Officers)

¹ De ondersteunende diensten zijn de diensten zoals bepaald in de OCAD-wet van 10 juli 2006 art. 2, °2, namelijk de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zoals bedoeld in artikel 2 van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, hierna de « wet houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst » genoemd. De partnerdiensten zijn de andere diensten waarmee het OCAD op dagdagelijkse basis nauw samenwerkt.

1.2

Missie, visie en waarden

Missie

De missie van het OCAD is bij wet bepaald: de veiligheid van de Belgische burgers en belangen in België en in het buitenland zo goed mogelijk garanderen met respect voor de principes van de democratische rechtstaat.

Visie

De actualiteit van de laatste jaren heeft de veiligheidsdiensten ertoe aangezet hun aanpak van terrorisme en extremisme te herzien en beter op elkaar af te stemmen. Een degelijk veiligheidsbeleid vereist een diepgaande samenwerking en wederzijds vertrouwen. Inlichtingen en gegevens delen is een *conditio sine qua non*. Daarom blijft de 'C' in ons acroniem ook zo belangrijk.

De uitdaging is nu om verder te gaan op de ingeslagen weg. Vanuit onze coördinerende rol willen we mee bijdragen tot een vlotte informatiedoorstroming tussen alle partners die werken rond de problematieken van terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces. Binnen het kader van het Plan R willen we deze informatieflux ook tussen de verschillende beleidsniveaus mee helpen faciliteren.

Als expertisecentrum willen we het maatschappelijke middenveld en de verschillende beleidsniveaus ondersteunen in het verder ontwikkelen van een integrale, geïntegreerde en gemeenschappelijke aanpak ter voorkoming van gewelddadig extremisme.

Waarden

Het OCAD opereert onafhankelijk binnen de Belgische nationale veiligheidsstructuren. Daarom dragen we objectiviteit, transparantie en geloofwaardigheid hoog in het vaandel. Om onze wettelijke opdrachten te kunnen volbrengen, moeten we afstand kunnen nemen van de waan van de dag en kritisch en objectief omgaan met de informatie die we ter beschikking hebben. Diversiteit, ook binnen onze eigen structuren, is in deze optiek een meerwaarde.

1.3 Wat doen we?

Sinds onze oprichting in 2006 zijn onze bevoegdheden en opdrachten gevoelig uitgebreid. De opdrachten van het OCAD zijn in een notendop:

- Opstellen van **punctuele en strategische dreigingsevaluaties** voor dreigingen gericht tegen de Belgische onderdanen en belangen, zowel in België als in het buitenland. Deze evaluaties kunnen zowel **punctueel** als **strategisch** zijn. De **punctuele dreigingsevaluaties** hebben betrekking op een concrete gebeurtenis, persoon of groep (bezoek van een VIP, kerstmarkten, zomerfestivals, EU-tops, de ramadan, enz.) en leiden tot een dreigingsniveau tussen 1 (laag) en 4 (zeer ernstig). Strategische evaluaties of analyses gaan ruimer en nemen een bepaalde tendens, stroming of groep onder de loep (wahhabisme, online antisemitisme, enz.);
- Opstellen van **strategische dreigingsevaluaties** met betrekking tot **kritieke infrastructuren** op basis van de wet van 1 juli 2011. Binnen het jaar nadat het NCCN een Belgische of Europese kritieke infrastructuur aanduidt, maakt het OCAD hiervoor een analyse op;
- Operationele beheer verzekeren van de **Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB)**. De Gemeenschappelijke Gegevensbank FTF bevat vijf soorten categorieën: de Foreign Terrorist Fighters (FTF's), Homegrown Terrorist Fighters (HTF's), Haatpropagandisten (HP's), Potentieel Gevaarlijke Extremisten (PGE's) en de Terrorismeveroordeelden (TV's). Voor deze laatste twee categorieën is het wettelijk kader eind 2019 goedgekeurd (zie ook verder, p 14);
- Opstellen van gemotiveerde adviezen in het kader van **individuele administratieve maatregelen** (bevriezing van tegoeden, ID-ban, Passban). Het gaat hier om individuele, administratieve maatregelen die moeten helpen voorkomen dat personen terroristische acties plegen. Concreet gaat het om het intrekken van de identiteitskaart, het paspoort of het bevroren van tegoeden (zie ook verder, p 17);
- Het **Actieplan Radicalisme** (Plan R) coördineren en de informatiestroom faciliteren tussen de betrokken Belgische diensten. Het Actieplan Radicalisme of kortweg Plan R is de hefboom van de multidisciplinaire aanpak in de strijd tegen terrorisme en gewelddadig extremisme, met inbegrip van het radicaliseringsproces. Het Plan R omvat verschillende overlegplatformen (Nationale TaskForce (NTF), Lokale TaskForces (LTF's), Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake radicalisme (LIVC's-R), multidisciplinaire werkgroepen enz.) om te bepalen welke dienst het best geplaatst is om bepaalde maatregelen te nemen (zie ook verder Transversale werking in het kader van het Plan R, p 13);
- Contacten en relaties met buitenlandse homologe diensten** onderhouden door informatie uit te wisselen en relevante informatie door te geven aan de betrokken Belgische diensten. Het OCAD is pleitbezorger van meer Europese en internationale samenwerking met buitenlandse partnerdiensten (*fusion centre*);
- Expertise en kennis ter beschikking stellen van overheden en diensten** in het kader van de strijd tegen terrorisme en gewelddadig extremisme. Via eigen analyses, deelname aan colloquia en debatten, werkgroepen en dergelijke meer.

1.4

Wettelijk kader

Reglementair kader van het OCAD

- Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten;
- Wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging (organieke wet);
- KB van 28 november 2006 (opdrachten en organisatie);
- KB van 23 januari 2007 (personeelsstatuut);
- KB van 24 augustus 2007 (functietoelage personeel);
- Wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme;
- Wet van 1 juli 2011 betreffende de beveiliging en de bescherming van de kritieke infrastructuren;
- Wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens;
- KB van 17 augustus 2018 (4 nieuwe steundiensten).

Gemeenschappelijke Gegevensbank

- Wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme;
- KB van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Foreign Terrorist Fighters en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis “Het informatiebeheer” van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt en tot omvorming van de gemeenschappelijke gegevensbank Foreign Terrorist Fighters naar de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters;
- KB van 23 april 2018 tot wijziging van het KB van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Foreign Terrorist Fighters en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis “Het informatiebeheer” van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt en tot omvorming van de gemeenschappelijke gegevensbank Foreign Terrorist Fighters naar de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters;
- KB van 23 april 2018 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Haatpropagandisten en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis “Het informatiebeheer” van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt;
- Omzendbrief van 22 mei 2018 (beperkte verspreiding) van de minister van Binnenlandse Zaken en van de minister van Justitie betreffende de informatie-uitwisseling rond en de opvolging van de Terrorist Fighters en Haatpropagandisten;
- NEW** KB van 20 december 2019 tot wijziging van het KB van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters en van het KB van 23 april 2018 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Haatpropagandisten en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis “Het informatiebeheer” van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt (toevoeging van de categorieën PGE en TV).

Individuele administratieve preventieve maatregelen

(Bevriezing van tegoeden, Passban, ID-ban)

- Wet van 25 april 2007 (art. 115 – bevriezing tegoeden) ter bekrachtiging van het KB van 28 december 2006 inzake de specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen de financiering van het terrorisme;
- Wet van 10 augustus 2015 tot wijziging van het Consulaire Wetboek (artikels 62 tot 65/2);
- Wet van 10 augustus 2015 houdende wijziging van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen;
- Omzendbrief van 7 september 2015 van de minister van Justitie en de minister van Financiën inzake de tenuitvoerlegging van de artikelen 3 en 5 van het KB van 28 december 2006 inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen de financiering van het terrorisme;
- Omzendbrief van 29 april 2016 (beperkte verspreiding) van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie betreffende het overmaken van informatie aan de FOD Buitenlandse Zaken met het oog op de toepassing van de regels inzake de weigering van afgifte en de intrekking van reisdocumenten.

Plan R & LIVC-R

- Plan R, goedgekeurd door de Nationale Veiligheidsraad op 14 december 2015;
- Wet van 30 juli 2018 tot oprichting van lokale integrale veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme.

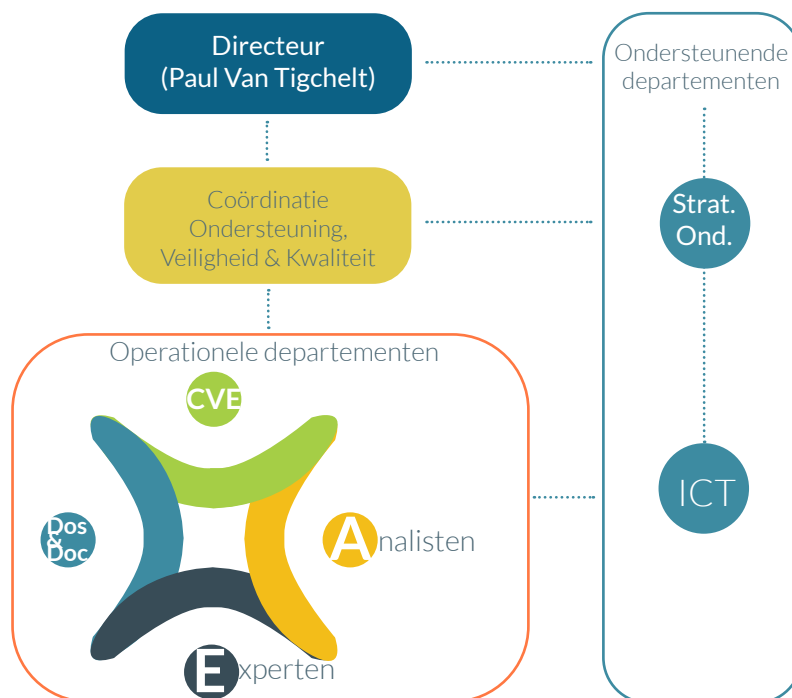

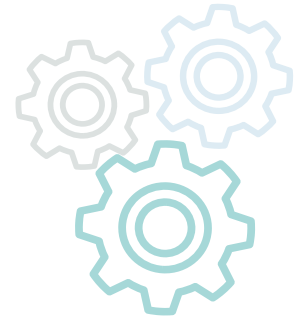
1.5 Personeelssituatie

In de nasleep van het conflict in Syrië/Irak en de aanslagen van 2015 in Parijs en 2016 in Brussel, heeft het OCAD zijn bevoegdheden gevoelig zien uitbreiden. Dit had uiteraard zijn weerslag op de werkdruk, waardoor het personeelsbestand tussen 2016 en 2018 bijna is verdubbeld. Dankzij het KB van 29 mei 2018 over het OCAD-personeel (aanpassing van het KB van 23 januari 2007) is het personeelska-

der flexibeler geworden. Voortaan kan er sneller en makkelijker ingespeeld worden op de (personeels)noden van het OCAD als de situatie dit vereist. Sinds de aanpassingen van 2018 kan het personeelskader van het OCAD variëren van 76 tot 108 personeelsleden, van wie een deel eigen personeel is en het andere deel gedetacheerd wordt vanuit de ondersteunende diensten van het OCAD.

Het **organigram** van het OCAD:

1.6

Departementen

De werking van het OCAD is gebaseerd op vier operationele departementen. Deze hebben elk hun eigen, complementaire bevoegdheden, zodat het OCAD al zijn wettelijke opdrachten kan uitvoeren. Daarnaast zijn er twee departementen die een beleidsondersteunende rol opnemen en een overkoepelende structuur Coördinatie. Het OCAD zet sterk in op een transversale werking, waarbij de verschillende departementen elk vanuit hun eigen insteek samenwerken rond bepaalde thematieken en zo elkaars expertise aanvullen.

Coördinatie

De overkoepelende structuur Coördinatie vertaalt de beslissingen van het directiecomité in operationele richtlijnen voor de verschillende departementen. Ze staat in voor de **werkverdeling** en moet er dus op toezien dat de operationele departementen juist op elkaar zijn ingespeeld. De koepel Coördinatie begeleidt de **kwaliteit van de interne en externe beheersprocessen** net als de input in de gegevensbanken en het elektronische verkeer en volgt de procedures op voor de individuele, administratieve maatregelen. Daarnaast vallen ook de luiken *security* en *safety op het werk* onder de bevoegdheden van de koepel Coördinatie.

Strategische Ondersteuning

Het departement Strategische Ondersteuning staat in voor de **functionele en administratieve ondersteuning van de directie en de vier operationele departementen** van het OCAD. Het bestaat uit een Algemeen en Directiesecretariaat, een cel Budget, Boekhouding & Aankopen, een cel Logistiek, een cel Interne & Externe Communicatie, een cel Vertaling en een cel Human Resources.

ICT

Het departement ICT staat in voor de operationele werking van de **interne en externe databanken** van het OCAD. Verder zorgt het departement ICT ervoor dat de **IT-infrastructuur** van het OCAD opereert binnen de wettelijke vereisten en de veiligheidsnormen opgelegd door onze voorgedijoverheden en partners.

Dossierbeheer & Documentatie

Het departement Dossierbeheer & Documentatie (Dos&Doc) staat in voor het **beheer van de interne databank** van het OCAD. Het departement beheert de **dagpermanentie**, waar alle documenten vanuit de partners toekomen. Op die manier optimaliseert het departement Dos&Doc de informatiestroom naar de andere departementen binnen het OCAD. In nauwe samenwerking met de departementen Strategische Analyse en Punctuele Analyse staat het departement Dos&Doc in voor de verwerking en het beheer van al deze operationele gegevens en inlichtingen. In zijn rol van permanentie antwoordt Dos&Doc ook op RFI's van de ondersteunende diensten en partnerdiensten. Daarnaast houdt het departement Dos&Doc de maandelijkse statistieken bij over al deze operationele gegevens.

Punctuele analyse

Het Departement Punctuele Analyse ('Experten') bestaat uit personeelsleden gedetacheerd door de steundiensten van het OCAD. Zij vervullen de rol van **verbindingsofficier** tussen het OCAD en hun dienst van oorsprong. De belangrijkste taak van de Experten is het opstellen van **punctuele dreigingsevaluaties**. Deze dreigingsevaluaties hebben betrekking op de extremistische en terroristische dreiging ten aanzien van evenementen, personen of gebouwen in België, of ten aanzien van Belgische belangen in het buitenland. Een tweede type van dreigingsevaluaties betreft de dreiging die uitgaat van bepaalde personen of groepen. Het derde soort van punctuele dreigingsevaluaties is de Algemene Dreigings-evaluatie voor België, die maandelijks op eigen initiatief door het OCAD wordt opgesteld voor de Nationale Veiligheidsraad. In het kader van deze evaluaties nemen de Experten deel aan de coördinatievergaderingen van het NCCN, dat, samen met de Geïntegreerde Politie, de maatregelen bepaalt die aan deze evaluaties gekoppeld worden. Hiervoor baseert het NCCN zich onder andere op het dreigingsniveau van het OCAD. Daarnaast antwoordt het departement Experten op *requests for information* (RFI's) van de verschillende steun- en partnerdiensten. De meeste RFI's komen van DVZ en CFI. Tot slot staat het departement in voor de weekend- en nachtpermanentie om de continuïteit van de werking van het OCAD en het contact met de ondersteunende en partnerdiensten te garanderen.

Strategische Analyse

Het departement Strategische Analyse evalueert in **algemene, strategische nota's** de belangrijkste dreigingen ten aanzien van België en de Belgische belangen in het buitenland. Deze analysesnota's handelen zowel over transversale thema's als over specifieke groeperingen of tendensen (zoals links- en rechts-extremisme, wahhabisme, enz.). Deze analyses worden op eigen initiatief opgesteld of op vraag van de autoriteiten.

Daarnaast stelt het departement strategische evaluaties op voor **kritieke infrastructures**. De wet op de kritieke infrastructures verplicht het OCAD immers om binnen het jaar nadat het NCCN een nationale of Europese kritieke infrastructuur heeft aangeduid, hiervoor een evaluatie op te maken. Deze analyses slaan niet enkel op de dreiging van terrorisme of extremisme, maar omvatten alle fenomenen die binnen de bevoegdheid van de partners van het OCAD vallen. Om tot een geïntegreerde, door alle diensten gedragen analyse te komen, is een doorgedreven coördinatie met de verschillende steun- en partnerdiensten van het OCAD dan ook vereist. Tot slot doet het departement Strategische Analyse ook aan beleidsondersteunend werk, zoals het voorbereiden en schrijven van wetteksten, omzendbrieven en de implementatie ervan.

Countering Violent Extremism (CVE)

Het departement CVE bestaat sinds 2017 in zijn huidige vorm binnen het OCAD. Deze integratie is het logische gevolg van de evolutie van het Actieplan Radicalisme (Plan R) en de noodzaak om ook preventie op een meer structurele basis in te bedden in de strijd tegen terrorisme en gewelddadig extremisme. Het departement CVE coördineert namelijk de aanpak waarbij diverse overheidsdiensten op een geïntegreerde manier samenwerken om radicalisme en extremisme in onze samenleving zo veel mogelijk in te perken. Het departement wil nog meer uitgroeien tot een expertise- en referentiecentrum inzake CVE. Daarom focust het departement zijn opdrachten rond vier assen :

- **Het samenbrengen van alle actoren die betrokken zijn bij het Plan R.**

Hiervoor neemt het departement CVE zijn coördinerende rol op, onder andere binnen het strategische platform van de NTF. Ook met de lokale partners van het Plan R zet het departement CVE in op een goede samenwerking. Onder meer bij de opstart en de begeleiding van de LIVC's-R is het departement CVE bijvoorbeeld sterk aanwezig met advies en expertise.

- **Facilitering van de contacten en banden tussen alle niveaus (praktijkwerkers, terreinwerkers, het sociale middenveld enz.) via verschillende projecten.**

Het departement organiseert regelmatig ontmoetingen met terreinwerkers of met de academische wereld. Deze contacten dragen bij tot de denkoefening over welke acties of maatregelen er ondernomen kunnen worden in de strijd tegen gewelddadig extremisme (in alle vormen)

en hoe deze moeten evolueren. Het departement CVE werkt nauw samen met de Algemene Directie Veiligheid & Preventie (ADVP) van Binnenlandse Zaken op projecten zoals *Radix Team*¹. Tot slot is er het Europese strategische project *European Strategic Communications Network* (ESCN), waarbinnen CVE actief is. ESCN is een netwerk van EU-lidstaten dat in oktober 2016 van start is gegaan en liep tot december 2019. De leden werken samen om hun analyses, goede praktijken en ideeën te delen inzake het gebruik van strategische communicatie in de strijd tegen gewelddadig extremisme.

- **Ondersteunende rol via eigen analyses en eigen onderzoek binnen het OCAD met focus op het preventieve luik in de aanpak van terrorisme en gewelddadig extremisme (fusion centre).**

- **Raadgever voor de verschillende autoriteiten en administraties in België.**

CVE wil de verschillende administraties en overheden in België ondersteunen door de multi-agency approach waar het OCAD zijn schouders onder zet, mee te faciliteren. Dit doet CVE door advies te geven aan alle actoren die actief zijn in de strijd tegen gewelddadig extremisme. Dit gebeurt zowel beleidsmatig op de verschillende bestuursniveaus (lokaal, regionaal en federaal) als op het terrein, en zowel repressief, sociopreventief als curatief. De 'coördinatie' die centraal staat in de werking van het OCAD, is dus ook van primordiaal belang binnen het departement CVE.

1 Tussen 2016 en 2019 heeft de FOD Binnenlandse Zaken, met de steun van de Europese Commissie, een **Mobile Team** in het hele land ingezet om de gemeenten te ondersteunen bij de uitwerking van hun beleid ter voorkoming van gewelddadige radicalisering. Sinds 2019 is het Team uitgebreid en is het in de richting van een nieuw concept geëvolueerd: het **Radix Team**, dat is samengesteld uit een **Back-Office** en een **Front-Office**. Voor meer info, zie: <https://www.besafe.be/nl/veiligheidsthemas/radicalisme/radix-team-de-evolutie-van-het-mobile-team>.

1.7

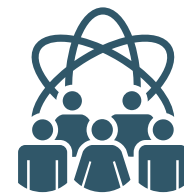
Transversale werking

Het belang van het *connecting the dots* principe genereert zowel een interne als een externe output. Intern het OCAD vertaalt zich dat in een complementair functioneren tussen de vier operationele departementen. Daarnaast wordt een belangrijk deel van de werking van het OCAD bepaald door multidisciplinaire werkgroepen, waarbij het OCAD samen met verschillende partners rond de tafel zit.

Het Actieplan Radicalisme (Plan R) wil terrorisme en extremisme in onze maatschappij, met inbegrip van het radicaliseringsproces, zo veel mogelijk inperken. De thematieken die binnen het Plan R behandeld worden, omvatten de meest uiteenlopende politieke, ideologische, confessionele of filosofische overtuigingen. In de loop der jaren is het Plan R geëvolueerd naar een plan voor een multidisciplinaire aanpak, met scharnieren op alle beleidsniveaus van België en een nauwe samenwerking tussen alle betrokken actoren.

Het Plan R omvat verschillende overlegstructuren en -platformen (NTF, LTF en WG), waar alle diensten die bezig zijn met terrorisme en gewelddadig extremisme overleggen en informatie delen. Het OCAD heeft een coördinerende rol in het Plan R en alle operationele departementen binnen het OCAD zijn actief in de verschillende luiken van het Plan R.

Met externen, in het kader van het Plan R

Met externen, in het kader van het Plan R

NTF Nationale Taskforce

De Nationale Taskforce of NTF is het strategische overlegplatform dat het Plan R aanstuurt en coördineert. Door de politieke Belgische constellatie is de NTF het enige overlegplatform tussen de verschillende bestuursniveaus waar er gewerkt wordt rond de aanpak van terrorisme en extremisme.

De NTF komt elke maand samen en is het platform waar alle partners van het Plan R gegevens, informatie, expertise en vragen kunnen uitwisselen. Binnen de NTF is er onder meer een efficiënte uitwisseling tot stand gekomen over rechts-extremisme, over een aantal *empowerment* initiatieven, over de ontwikkeling van ondersteunende initiatieven voor de oprichting van Lokale Integrale Veiligheidscellen (LIVC's-R) en over de opleiding voor Information Officers (IO's). In de eerste plaats is er vooral veel nagedacht over de toekomstige evolutie van het Plan R. In 2019 is de Cel Radicalisering van de FOD Justitie een nieuwe partner geworden binnen de NTF.

LTF Lokale Taskforces

Alle operationele departementen van het OCAD zijn vertegenwoordigd in de LTF's, het centrale zenuwstelsel van het Plan R op repressief en veiligheidsvlak. De LTF's zijn het netwerk waar veiligheidsdiensten informatie uitwisselen en concrete casussen bespreken. In onderlinge afstemming wordt beslist of en hoe entiteiten opgevolgd worden door het nemen van veiligheids- of sociopreventieve maatregelen.

Het helikopterzicht van het OCAD, waar alle informatie van de steundiensten samenkomt, is hier een grote troef. Het OCAD zorgt ervoor dat er altijd een vertegenwoordiger van de dienst aanwezig is op de vergaderingen van de operationele en strategische LTF's.

WG Werkgroepen

In het kader van het Plan R zijn er verschillende werkgroepen actief, waar experts vanuit verschillende veiligheids- en overheidsdiensten zich samen over een welbepaalde thematiek buigen en oplossingen formuleren voor bepaalde problematische vectoren. Het actiedomein van een bepaalde werkgroep wordt bepaald door de NTF. Elke WG heeft één pilootdienst en bestaat verder uit een multidisciplinair team van experts van verschillende (overheids) diensten. WG kunnen voorstellen om bepaalde entiteiten in de GGB te laten opnemen.

GGB De Gemeenschappelijke Gegevensbank

De Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB) is de tool waarmee het Plan R in praktijk wordt gezet. In de GGB delen alle bevoegde diensten in nauw overleg en volgens strikte, wettelijk geregelde criteria niet-geclassificeerde informatie over prioritair op te volgen Foreign Terrorist Fighters (FTF's), Homegrown Terrorist Fighters (HTF's) en Haatpropagandisten (HP's). Sinds december 2019 is er op basis van het KB rond Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's) en Terrorismeveroordeelden (TV's) ook een wettelijke basis voor de input van deze twee nieuwe categorieën in de GGB.

Het OCAD is de operationele beheerder van de GGB. Bijgevolg is het OCAD verantwoordelijk voor de validatie van de entiteiten in de GGB en de opname van nieuwe entiteiten. Er wordt rigoureuus op toegezien dat personen in de GGB aan alle criteria voor opname blijven beantwoorden. Als er voldoende elementen *à décharge* zijn, worden ze weer uit de GGB geschrapt. Bedoeling is immers niet om zo veel mogelijk entiteiten in de GGB te hebben, maar wel zo weinig mogelijk. De toegangen tot de GGB zijn getrapd: alle diensten kunnen enkel zien en doen wat ze voor de uitvoering van hun opdrachten nodig hebben. Diensten met schrijfrechten zijn wettelijk verplicht om de GGB met relevante informatie te voeden. Hierdoor is de GGB de transversale tool bij uitstek.

2. STATISTIEKEN

2.1

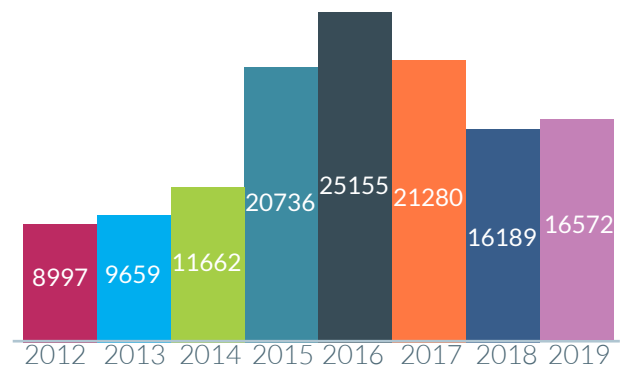
Cijfers: behandelde documenten

Cijfers zijn een dankbare visualisering van het werk dat het OCAD de voorbije jaren heeft verricht. Zo worden de meest significante trends zichtbaar (en in de mate van het mogelijke ook verklaard) in de grafieken op de volgende bladzijden. Er moet echter rekening mee worden gehouden dat verklaringen voor bepaalde trends niet altijd volledig gegeven kunnen worden alleen op basis van de informatie die in ons bezit is. De partner- of steundienst van wie de informatie afkomstig is, heeft vaak een beter zicht op de juiste toedracht van de trendbreuken.

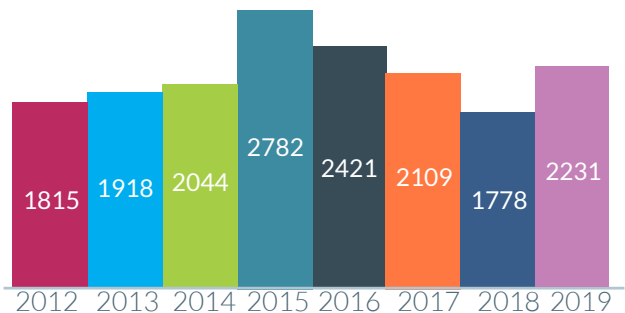
De meeste significante wijzigingen in de cijfers van de voorbije jaren zijn toe te schrijven aan de problematiek van de Belgische jihad-strijders in Syrië en aan de aanslagen in het Westen door de zogenaamde *Foreign Terrorist Fighters* of FTF's. Vooral in de periode 2015-2016 kreeg het Westen zwaar af te rekenen met aanslagen gepleegd door cellen of individuen die door IS met dat doel naar Europa waren gestuurd. Vanaf 2016 zagen we bovendien een shift naar acties gepleegd door daders van eigen bodem, acties door zogenaamde *Homegrown Terrorist Fighters* of HTF's. Deze evolutie was in heel Europa zichtbaar met talloze incidenten.

Sinds 2017 merken we dat de dreiging opnieuw minder werd, met minder aanslagen en incidenten. Dat had ook zijn weerslag in de grafieken: vanaf 2017 stellen we opnieuw een lichte daling vast in zowel het aantal documenten dat op het OCAD is binnengekomen (en is geregistreerd) als in het aantal verstuurde documenten (punctuele evaluaties, analyses, RFI's en antwoorden op RFI's, enz.). Vanaf 2019 zagen we opnieuw een lichte stijging in zowel het aantal binnenkomende als uitgaande stukken. Het feit dat het OCAD vier nieuwe steundiensten heeft gekregen in 2018 is hier ongetwijfeld niet vreemd aan. Bovendien merken we dat we na de terreurcrisis van 2015-2016 stilaan weer in een 'normale'

Doc IN databank OCAD

Doc UIT databank OCAD

situatie terechtkomen, met een infolux die zich sinds 2018 opnieuw lijkt te stabiliseren. Tot slot heeft het OCAD sinds de crisis aan naamsbekendheid gewonnen en hebben de diensten een vlottere en efficiëntere informatiestroom opgezet.

Evaluaties

Het OCAD maakt zijn punctuele dreigings-evaluaties zowel op vraag van de diensten als op eigen initiatief. In de periode tussen 2012 en 2014 kunnen we vaststellen dat het aantal punctuele evaluaties opgesteld door het OCAD quasi stabiel is gebleven. Dit is het resultaat van de regelmatige overlegmomenten die er in de loop van 2012 zijn geweest tussen het OCAD en zijn partner- en steundiensten over de relevantie van de aanvragen voor het opstellen van dreigings-evaluaties. Die goede praktijk heeft zich de jaren erop duidelijk geworteld.

In 2015 en 2016 valt er een merkbare stijging te noteren, zowel op het vlak van de aanvragen voor een evaluatie (1.478 in 2015 en 1.862 in 2016) als op het vlak van het aantal gemaakte evaluaties (1.488 in 2015 en 1.257 in 2016). Vanaf 2016 (in volle terreurcrisis) werd er beslist om verschil-

lende antwoorden op evaluatieaanvragen voor dreigingen tegen evenementen die veel mensen op één plaats samenbrengen, te groeperen. Dergelijke evenementen kregen het label van 'soft targets' en bijgevolg was het dreigingsniveau in de algemene dreigingsevaluatie voor België van toepassing. In de praktijk betekent dit dus dat ondanks een verhoogd aantal evaluatieaanvragen, het aantal punctuele evaluaties opgesteld door de experts in die periode opnieuw lager is (respectievelijk 978 in 2017, 1033 in 2018). In 2019 is er opnieuw een merkbare stijging in het aantal evaluaties. Een herziening en intensifiëring van de manier van samenwerken met een van onze belangrijkste partners, het NCCN, ligt hier mee aan de basis.

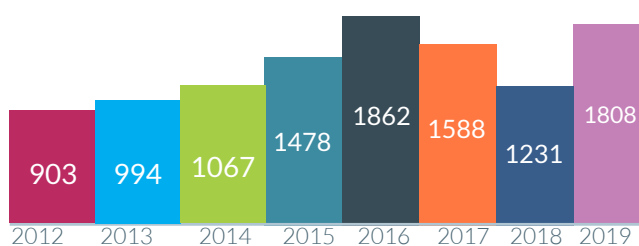
De belangrijkste categorieën waarvoor in 2019 evaluaties werden opgesteld:

- soft targets: carnavalsfestiviteiten, zomerfestivals & -festiviteiten, eindejaarsfestiviteiten (kerstmarkten, Nieuwjaar, vuurwerk,...);
- de maandelijkse actualisatie van de algemene dreiging voor België;
- evaluaties voor vips die een bezoek brengen aan België;
- de NAVO-tops, EU-tops, enz.
- de ramadan.

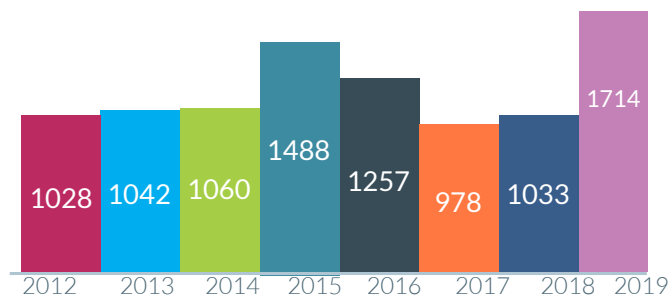
In deze cijfers is **géén** rekening gehouden met:

- de strategische analyses van het OCAD;
- de (op datum van 14.04.2020) ongeveer **677** entiteiten in de GGB (FTF's, HTF's en HP's, en sinds begin 2020 ook PGE's en TV's), die door het OCAD worden opgevolgd en voor wie **343** individuele dreigingsevaluaties werden opgesteld;
- de antwoorden op RFI's die de partnerdiensten aan het OCAD sturen.

Evaluatieaanvragen aan het OCAD

Evaluaties opgesteld door het OCAD

2.2

Individuele administratieve maatregelen

Het OCAD geeft advies aan de Nationale Veiligheidsraad, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Buitenlandse Zaken bij het nemen van individuele administratieve maatregelen **ID-ban, Pass-ban en Bevriezing van Tegoeden**.

Het gaat om preventieve maatregelen die moeten verhinderen dat personen terroristische acties zouden plegen.

Het advies van het OCAD is gestoeld op overleg en nauwe samenwerking met verschillende van onze steun- en partnerdiensten, in het bijzonder het Parket.

Passban

Bij toepassing van de maatregel Passban wordt iemands **paspoort geweigerd, ingetrokken of niet verlengd**.

Verschillende diensten (zoals het Federaal Parket, de Lokale Parketten, de FOD BuZa en het OCAD) kunnen een voorstel indienen om een persoon te laten opnemen op de lijst Passban. De uitvoering ervan komt toe aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Op 31 december 2019 was de Passban-maatregel op initiatief van het OCAD van toepassing op **28** personen. Deze 28 personen hebben dus geen paspoort meer, waardoor ze niet meer kunnen reizen en niet naar een conflictgebied kunnen vertrekken. De Passban-maatregel blijft levenslang van toepassing en kan enkel worden stopgezet op vraag van een van de bevoegde autoriteiten.

ID-ban

Bij de maatregel ID-ban wordt iemands identiteitskaart ingetrokken of ongeldig verklaard. De toepassing van deze maatregel ligt bij de minister van BiZa na gemotiveerd advies van het OCAD. Een maatregel ID-ban veroorzaakt automatisch ook een maatregel Passban, voor dezelfde duur als de ID-ban. Het doel is om te vermijden dat de betrokkene België verlaat om zich naar een jihadistisch conflictgebied te begeven. Een ID-ban duurt drie maanden en kan eenmaal verlengd worden.

In de loop van 2019 heeft het OCAD **1** maatregel ID-ban genomen.

Bevriezing van financiële tegoeden

Bij de maatregel Bevriezing van financiële middelen en tegoeden, worden iemands rekeningen bevroren. Personen die het voorwerp van deze maatregel uitmaken, komen op de Nationale Lijst terecht en de maatregel wordt via de Thesaurie gepubliceerd in het Staatsblad.

In de loop van 2019 zijn er **2** administratieve maatregelen van Bevriezing afgekondigd. Op regelmatige tijdstippen (uiterlijk om de zes maanden) herevalueert het OCAD deze maatregelen. Op basis van deze herevaluaties zijn in 2019 **3** personen opnieuw van de Nationale Lijst afgehaald en is er beslist om de bevriezing van hun tegoeden stop te zetten.

Eind 2019 liepen er **276** administratieve maatregelen van bevriezing van tegoeden.

3. MARKANTE GEBEURTENISSEN IN 2019

3.1 Dreigingsniveaus in onze buurlanden

In januari 2018 was België het eerste land dat het dreigingsniveau voor terrorisme en extremisme opnieuw liet dalen van niveau 3 (ernstig) naar niveau 2 (gemiddeld). Deze daling kwam er op basis van de dreigingsevaluatie van het OCAD, gestoeld op een grondige analyse en overleg met de ondersteunende diensten en partnerdiensten. Daarbij heeft het OCAD er steeds op gehamerd dat deze daling niet impliceert dat de dreiging verdwenen is, in tegendeel: het dreigingsbeeld is veel diffuser geworden en het Westen wordt meer geconfronteerd met aanslagen door *lone actors*. Bovendien merken we een toenemende groei van rechts-extremisme. Alertheid blijft geboden.

In 2019 hebben een aantal van onze buurlanden eveneens hun dreigingsniveau laten zakken:

- In november 2019 verlaagde het Britse

JTAC het dreigingsniveau in Groot-Brittannië van 'SEVERE' naar 'SUBSTANTIAL' (op een schaal van 5¹);

- In december 2019 verlaagde het Nederlandse NCTV zijn dreigingsniveau van 4 naar 3 op een schaal van 5².

De analyses van de diensten in Groot-Brittannië en Nederland volgden dus een gelijkaardige redenering als het OCAD, namelijk dat de jihadistische dreiging momenteel weliswaar minder op het voorplan aanwezig is, maar zeker niet is verdwenen. Het feit dat de diensten pas een dik jaar later het voorbeeld van het OCAD hebben gevolgd, toont aan dat het een moeilijke evenwichtsoefening is, maar wil ook zeggen dat de diensten internationaal wel op eenzelfde lijn staan.

Dat de dreiging echter niet verdwenen is, wordt aangetoond door de aanslagen en incidenten die er in de loop van 2019 nog in Europa geweest zijn (vooral in Frankrijk, Groot-Brittannië en Duitsland).

- 1 De dreigingsniveaus voor Groot-Brittannië zijn:
 - "low", wat zo veel betekent als "an attack is highly unlikely"
 - "moderate" wat zo veel betekent als "an attack is possible, but not likely"
 - "substantial" wat zo veel betekent als "an attack is likely"
 - "severe" wat zo veel betekent als "an attack is highly likely"
 - "critical" wat zo veel betekent als "an attack is highly likely in the near future"
- 2 De dreigingsniveaus voor Nederland zijn:
 - niveau 1: de dreiging is minimaal (niet waarschijnlijk dat er een terroristische aanslag plaatsvindt);
 - niveau 2: de dreiging is beperkt (een kleine kans dat er een terroristische aanslag plaatsvindt);
 - niveau 3: de dreiging is aanzienlijk (terroristische aanslag is voorstelbaar);
 - niveau 4: de dreiging is substantieel (terroristische aanslag is reëel);
 - niveau 5: de dreiging is kritiek (terroristische aanslag is op handen).

3.2

OCMW-deelname LIVC-R niet in het gedrang na verwerping ‘actieve informatieplicht’

Het Grondwettelijk Hof vernietigde in een arrest van 14 maart 2019 (nr. 44/2019) het artikel 46bis/1, § 3 van het Wetboek van strafvordering, dat stelde dat OCMW’s een actieve informatieplicht hadden inzake problematische radicalisering en terrorisme. Deze actieve informatieplicht hield in dat OCMW’s niet alleen op vraag van de procureurs des Konings informatie moeten delen over cliënten, maar ook dat ze proactief aangifte moesten doen als ze kennis kregen van ernstige aanwijzingen van een ‘terroristisch misdrijf’.

De **passieve informatieplicht** vormde geen probleem voor het Grondwettelijk Hof en blijft gelden. De **actieve informatieplicht** werd echter door het Grondwettelijk Hof vernietigd. Het

Hof was van oordeel dat van personeelsleden van het OCMW niet verwacht kan worden dat zij altijd correct kunnen inschatten wanneer er sprake is van een ‘ernstige aanwijzing van een terroristisch misdrijf’. De actieve informatieplicht is dus niet langer geldig voor OCMW-personeelsleden. Ten gevolge van dit arrest is er een tijd verwarring ontstaan over de deelname van OCMW-personeelsleden aan de LIVC’s-R, maar het arrest heeft geen impact op de regelgeving van de LIVC-R. Deelnemers kunnen op elk moment informatie delen binnen de LIVC-R op basis van de wet van 30 juli 2018 tot oprichting van lokale integrale veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme, conform artikel 458ter van het Strafwetboek.

3.3

Juni 2019: terugkeer van 6 minderjarigen uit een jihadistisch conflictgebied

In juni 2019 zijn zes weeskinderen naar België teruggekeerd uit het jihadistische conflictgebied in Syrië-Irak. In het kader van deze terugkeer heeft het OCAD samen met DJSOC/Terro van de Federale Politie een reeks vergaderingen georganiseerd om het verloop en de opvolging van de terugkeer te bespreken. Hierbij werden *best practices* opgesteld, *lessons learned* onthouden en ervaringen uitgewisseld. De schriftelijke neerslag van deze vergaderingen werd aan de Nationale Veiligheidsraad bezorgd. In 2020 is hierop een vervolg voorzien.

Photo by Jordan Whitt on Unsplash

3.4

Situatie in Syrië: de val van Baghuz in maart en Operation Peace Spring in oktober 2019

IS heeft in 2019 twee belangrijke nederlagen geleden. In maart 2019 werd IS-leider Abu Bakr Al-Baghdadi uitgeschakeld door de Verenigde Staten en is het laatste IS-bolwerk in Baghuz gevallen, na een aanval door de troepen van de Coalitie. Op 9 oktober 2019 is de Turkse militaire *Operation Peace Spring* van start gegaan en hebben Amerikaanse troepen zich na oplopende spanningen met de Turken gedeeltelijk uit de regio teruggetrokken. Hierdoor is een gevoel van **paniek en opschudding ontstaan in de kampen en gevangenissen** in Noordoost-Syrië, die onder controle staan van de *Syrian Democratic Forces* (SDF) en is kamp Ain Issa op 13 oktober 2019 leeggestroomd. De twee andere vluchtelingen-

kampen met Belgische vrouwen en kinderen (Al Hol en Al Roj) zijn wel nog onder controle van de SDF. Het feit dat meerdere Belgische vrouwen en kinderen ook uit deze kampen konden ontsnappen, wijst er wel op dat de controle minder goed is geworden en dat mensensmokkelaars mits betaling ontsnappingsmogelijkheden aanbieden. Bovendien zijn de levensomstandigheden in de kampen precair en zijn ze nog steeds een broeihaard voor nieuwe radicalisering.

20 oktober 2019 - Checkpoint van het Syrian National Army (SNA) te Tel Abyad (Syrië) - Operation Peace Spring

4. OCAD-HIGHLIGHTS VAN 2019

1 Actualisering van het Plan R

In 2015 werd het Belgische Actieplan tegen Radicalisme geactualiseerd. Vier jaar later waren de fenomenen die het Actieplan wil aanpakken echter zo geëvolueerd en hebben zich zodanig andere vormen van extremisme ontwikkeld, dat het Plan opnieuw aan herziening toe was. De architectuur van het Plan moest dus aangepast worden en de samenwerking tussen de diensten en de beleidsniveaus moest worden verstevigd. De denkoefening en de coördinatie van deze actualisering is begonnen in 2019.

2 Opleidingen voor de Information Officers

De agenten van de Lokale Politie die instaan voor de aanpak van extremisme en terrorisme, werden ondersteund en versterkt in hun sleutelpositie binnen het Plan R. Samen met DJSOC/Terro en de Nationale Politieacademie (ANPA) heeft het OCAD een opleidingstraject voor de Information Officers (IO's) uitgerold. Een Pilotcomité heeft een driedaagse opleiding ontwikkeld, die volledig gedragen werd door de partners van het Plan R. De eerste effectieve opleidingen werden in de herfst van 2019 in de provinciale politiescholen georganiseerd.

Het doel van de IO-opleiding is om overal in België te komen tot een gemeenschappelijke aanpak van het Plan R en zijn structuren. De grootte van de politiezones en de omvang van de problematieken van radicalisme, extremisme en terrorisme mogen hierbij geen rol spelen.

3 Uitleg Plan R en LIVC-R aan de Belgische burgemeesters

In 2019 heeft het OCAD sterk ingezet op verbinden en bruggen bouwen. Het Departement CVE heeft zijn contacten met het lokale niveau versterkt. Zo heeft het OCAD in 2019 een hele reeks van bezoeken afgelegd in gemeentes verspreid over heel België om er met de burgemeesters en de lokale preventie- of deradicaliseringsambtenaren te spreken. De ontmoetingen legden het accent op de multidisciplinaire aanpak van het Plan R en het belang van de LIVC-R werking en vroegdetectie. De uitnodigingen voor deze ontmoetingen kwamen via diverse kanalen: de gouverneur, de directeur-coördinator van de Federale Politie (DIRCO), de lokale preventieambtenaren of LIVC-R actoren, de VVSG of de burgemeesters zelf.

Daarnaast waren deze ontmoetingen een goede gelegenheid om meer zicht te krijgen op de noden van het lokale niveau. Vooral voor het departement CVE zijn deze noden belangrijk om de focus te kunnen leggen voor de toekomst. Zo is onder meer de noodzaak naar meer vorming over de aanpak van terrorisme en alle vormen van extremisme naar boven gekomen, net als de uitrol van de LIVC's-R.

In dat kader heeft het OCAD ook een verklarende brochure over de LIVC-R-werking opgesteld en onder de burgemeesters verspreid.

4 Insight

Een aantal keer per jaar publiceert het OCAD zijn magazine Insight met telkens de focus op een bepaalde thematiek. Insight is gericht naar alle ondersteunende en partnerdiensten van het OCAD, inclusief de academische contacten. In 2019 heeft het OCAD drie Insight-nummers gepubliceerd: *Omgevingsanalyse Radicalisering*, *Gevangenis* en *Turkije en het Midden-Oosten*.

5 Update GGB

De Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB), het instrument waar verschillende overheidsdiensten informatie en gegevens in real time delen in de strijd tegen terrorisme en radicalisme, inclusief het radicaliseringsproces, is sinds haar oprichting in 2016 sterk geëvolueerd. Ook in 2019 liepen de veranderingen en aanpassingen nog door. Zo werden er een aantal nieuwe functionaliteiten aan de GGB toegevoegd. Maar de meeste nadruk lag toch op de ontwikkeling van de nieuwe versie V3, die in 2019 definitief op de sporen is gezet.

Om deze evolutie te kunnen maken, heeft het OCAD als functionele beheerder van de GGB de gebruikers en stakeholders van de verschillende deelnemende diensten en overheden uitgenodigd om hun behoeften voor de nieuwe versie kenbaar te maken. De inbreng van de gebruikers werd meegenomen in de vereisten voor de V3 en overgemaakt aan het projectteam bij de Federale Politie.

6 Verdere coördinatie met de partners

In 2019 heeft het departement CVE zijn coördinerende rol naar de partners toe verder uitgediept. Er is onder meer ingezet op nauwere contacten met de nieuwe partnerdiensten van de FOD Justitie, de Dienst Erediensten en Vrijzinnigheid, de Cel Radicalisering van de FOD Justitie en de Forensische Psychiatrische Centra (FPC's). Daarnaast zijn ook de banden aangehaald met de diensten van de deelstaten, zoals de Justitiehuzen of de diensten bevoegd voor jeugdhulp. Vooral voor deze laatste twee blijft de grootste inzet de nood tot sensibilisering om mee deel te nemen aan de LIVC's.

7 Integratie van de twee nieuwe categorieën PGE & TV

Met het KB van 20.12.2019 kunnen er in de GGB twee nieuwe categorieën worden opgenomen:

- Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's): personen met extremistische opvattingen én die deze extremistische opvattingen willen concretiseren door middel van geweld;
- Terrorismeveroordeelden (TV's): personen, die in België of in het buitenland veroordeeld zijn voor terrorisme en die niet in de categorieën FTF, HTF of HP thuishoren.

8 Outreach

In de geest van de multi-agency approach wil het OCAD de banden met de academische wereld aanhalen en de samenwerking structureren en versterken. Hiervoor werkt Outreach rond drie projecten:

- Informatiedagen voor studenten, waarbij in de mate van het mogelijke antwoorden worden gegeven in het kader van (masterthesis)onderzoeken;
- Stimulering van jong, out-of-the-box onderzoek aan de hand van een thesiswedstrijd;
- Een colloquium in samenwerking met de academische wereld, dat de netwerken tussen de veiligheidsdiensten en de academici moet versterken.

Het eerste luik van het project is gerealiseerd en kreeg een positieve feedback. Luiken twee en drie zijn meerjarenprojecten, waarop vooral in 2020 verder zal worden ingezet.

9 Conferentie in samenwerking tussen Egmont en OCAD

Op 14 juni 2019 heeft het OCAD in samenwerking met het Egmontinstituut een conferentie georganiseerd met focus op de omgevingsanalyse Radicalisering van het OCAD. Hierop kwamen zowel experts vanop het terrein (inlichtingendiensten) als academici hun bevindingen delen.

5. STRATEGIE & PLANNING VOOR

2020

Een greep uit de focus van het OCAD voor 2020:

6. TENDENSEN:

EEN VOORUITBLIK OP 2020

6.1

Dreigingsniveau in België

Islamistisch-jihadistische terreurgroepen zoals Islamitische Staat (IS), en in mindere mate ook Al Qaeda (AQ), bepalen in grote mate het dreigingsbeeld voor België. Daarnaast volgen we ook met veel aandacht gewelddadige rechts- en links-extremistische groepen op, aangezien we meer en virulentere activiteit opmerken (momenteel vooral online).

De voorbije jaren is de **dreiging die uitgaat van IS** voor België afgenomen. Toch betekent dit niet dat de dreiging volledig is verdwenen. De situatie in Irak en Syrië is nog steeds complex en het is niet uitgesloten dat IS opnieuw zal opstaan. Wat de **rechts-extremistische scene betreft**, volgen zowel het OCAD als zijn partnerdiensten de polarisatie in onze maatschappij nauwlettend op. Onder meer door de aanslagen gepleegd door of in naam van IS en de reacties hierop binnen de gewelddadige extreemrechtse scene, merken we met name online een virulenter discours en gespierde oproepen om actie te ondernemen. De soms dodelijke acties die al bij onze Europese bureaus zijn gepleegd (met Engeland, Duitsland, Frankrijk en Italië op kop), maar ook in Canada,

Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten, nopen bijgevolg tot waakzaamheid. De verschillende bewegingen gelinkt aan de rechts-extremistische scene in België komen de voorbije maanden steeds meer op de voorgrond. Hun acties beperken zich meestal tot haatberichten op sociale media, het versturen van anonieme brieven, betogingen en het verdelen van flyers. De ernstigere incidenten betreffen onder meer vandalisme tegen moskeeën (beledigende graffiti, het achterlaten van varkensslachtafval,...). We kunnen echter niet uitsluiten dat zij beïnvloed worden door ideologieën die in onze buurlanden zijn ontwikkeld, wat zich vervolgens vertaalt in meer gewelddadige acties. België is niet geïsoleerd in de context van rechts-extremisme en de aanslagen die onze buurlanden treffen, zouden ook bij ons weerklank kunnen vinden, mits een individu (**lone actor**) er voldoende gevoelig voor is en over de nodige capaciteiten beschikt.

De grootste dreiging voor België gaat momenteel uit van een actie gepleegd door een lone actor.

6.2

Rechts-extremisme

In de loop van 2020 zal het OCAD een reeks nota's publiceren rond de problematiek van het rechts-extremisme. Onder meer het fenomeen van de *involuntary celibates* (incels), de *lone-actor* problematiek, de verschillende facetten van rechts-extremisme en online antisemitisme zijn thema's die aan bod zullen komen. Daarnaast wordt er sterk de nadruk gelegd op het gebruik van een correcte en coherente terminologie en de juiste afbakening tussen wat 'radicaal' is en wat 'extremistisch'.

Algemeen kunnen we stellen dat het rechts-ex-

tremistisch discours en gedachtegoed aan een opmars bezig is, zeker online. We houden deze ontwikkelingen nauwgezet in het oog. Via zijn SocMedia-publicaties volgt het OCAD ook van nabij de evolutie van het rechts-extremisme op sociale media in België op. Via onze analyses en nota's duiden we aandachtspunten aan en geven we adviezen. Maar we zetten ook in op sensibilisering van onze partnerdiensten, de autoriteiten en het middenveld.

(Reeks nota's OCAD over rechts-extremisme voorzien in 2020).

6.3 Dreiging door IS niet verdwenen

Het is niet omdat IS militair verslagen is en geen territorium meer heeft, dat de dreiging die van de terreurgroep uitgaat, verdwenen is. IS wil nog steeds een kalifaat oprichten en ook haar jihadistische ideologie is verre van verslagen. Momenteel heeft de groep zich ontpopt tot een ondergrondse beweging, met vooral een lokale en regionale agenda: de voorbije maanden zagen we dat het aantal aanvallen en aanslagen in de regio Syrië-Irak op het conto van IS opnieuw is toegenomen. De groep lijkt nu eerder asymmetrisch te handelen en geeft blijk van strategisch geduld in afwachting van 'gunstigere tijden'. Momenteel breidt de groep vooral haar invloed uit in haar 'buitenprovincies', ook wel *wilayats* genoemd. IS heeft niet enkel invloed in Syrië en Irak, maar komt ook steeds prominenter op het voorplan in Afghanistan en in West- en Oost-Afrika.

Daarnaast doet de IS-propaganda nog steeds haar werk, ook in het Westen. Hoewel de groep momenteel niet de capaciteit heeft om vanop afstand aanslagen in het Westen aan te sturen en te coördineren, kan zij wel nog steeds beïnvloedbare individuen in het Westen overtuigen om gewelddadige acties te plegen.

(Nota OCAD over de dreiging door IS & nota internationale dreiging, voorzien in 2020).

6.4 Geradicaliseerde gedetineerden in de Belgische gevangnissen

De aanslagen in Europa (en ook in België) van de voorbije jaren hebben aangetoond dat een verscherpte aandacht voor tekenen van radicalisering bij gedetineerden noodzakelijk is. Een aanzienlijk deel van de daders betrokken bij (verijdelde) aanslagen bleek immers een detentieverleden te hebben. Het Belgische gevangeniswezen had hierover al in 2015 een aantal belangrijke beslissingen genomen en acties geïmplementeerd, die hun weerslag vinden in het 'Actieplan aanpak

van radicalisering in gevangnissen'. Op basis van deze informatie kan er een betere samenwerking ontstaan met de belangrijkste partners in de aanpak van extremisme en terrorisme, waaronder ook het radicaliseringsproces valt.

(Insight 8 - thema Gevangnissen; publicatie juni 2019 en Terrorismen en recidive, voorzien in 2020).

6.5

Terrorismegevangenen en geradicaliseerde gedetineerden na hun strafeinde

In de loop van 2019 zijn 26 gedetineerden gelinkt aan terrorismedossiers of gedetineerden veroordeeld voor gemeenrechtelijke feiten die tijdens hun detentie tekenen van radicalisering vertoonden, vrijgekomen omdat hun straf ten einde was. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het in 2020 om een gelijkaardig aantal gevallen zal gaan.

De helft van de gedetineerden die in 2019 is vrijgekomen, is veroordeeld voor gemeenrechtelijke feiten. De andere 13 zijn als entiteit opgenomen in de GGB. Het gaat het om 8 FTF's (onder wie 5 returnees), 1 HTF, 1 HP en 3 personen die zijn veroordeeld voor feiten van terrorisme (apologie, financiering enz.). Wat de dreiging betreft die van deze personen uitgaat, moeten we rekening houden met de bijzondere context van de gevangenis. Gevangenen blijven plekken waar frustraties tieren, waar contacten beperkt zijn en waar sommige gedetineerden tijdelijk hun houding en gedrag aanpassen aan het personeel of aan de andere gevangenen, om hun opsluiting zo probleemloos mogelijk te laten verlopen. Op basis van de beschikbare informatie blijkt het volgende:

- 25% van de personen die de komende maanden zullen vrijkomen, heeft zijn/haar radicale ideologie niet afgezworen. Sommigen onder hen koesteren haatgevoelens tegenover de maatschappij.
- 20% heeft een positieve evolutie doorgemaakt en lijkt afstand te nemen van zijn/

haar radicale ideologie. Ze kunnen echter nog agressief gedrag vertonen.

- De andere gedetineerden die vrij zullen komen, hebben over het algemeen een correcte houding aangenomen tijdens hun opsluiting. Zij proberen afstand nemen van hun radicale ideologie en hun re-integratie in de maatschappij zo goed mogelijk voor te bereiden, soms met de hulp van vzw's actief binnen de gevangensmuren.

DG EPI geeft regelmatig informatie door over de situatie van elk van deze personen en vult de GGB aan voor alle entiteiten die hierin zijn opgenomen. Vóór de gedetineerden bij strafeinde vrijkomen, stelt de VSSE een nota op en bezorgt deze aan de betrokken LTF. Ook de psychosociale dienst en de directie van de betreffende gevangenis stellen een afsluitende nota op die aan de partnerdiensten wordt overgemaakt en in de LTF gebruikt kan worden. Tot slot ziet het OCAD erop toe dat de evaluatie en de motivatie voor elk van de personen in de GGB steeds met al deze elementen van informatie rekening houdt. Deze moet de LTF immers in staat stellen om een optimale opvolging te verzekeren. Indien dit relevant is, schakelt de LTF ook de bevoegde Lokale Integrale Veiligheidscel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme (LIVC-R).

(Insight 8 – thema Gevangenen; publicatie juni 2019 en Terrorisme en recidive, voorzien in 2020).

LIJST MET AFKORTINGEN

ADIV	Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid
ADVP	Algemene Directie Veiligheid en Preventie
ANPA	Nationale Politieacademie
BiZa	Binnenlandse Zaken
BuZa	Buitenlandse Zaken
CCIV	Coördinatiecomité voor Inlichtingen en Veiligheid
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
COC	Controleorgaan voor politionele informatie
CVE	Countering Violent Extremism
D&A	FOD Douane & Accijnzen
DAO	Directie van operaties inzake bestuurlijke politie
DG EPI	Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen
DJO	Directie van operaties inzake gerechtelijke politie
DJSOC/Terro	Directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit
Dos&Doc	Dossierbeheer en Documentatie
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
DRI	Directie van de politionele informatie en ICT-middelen
ESCN	European Strategic Communications Network
FEDPAR	Federaal Parket
FOD MOB	Federale Overheidsdienst Mobiliteit
Forum CT	Forum Counter Terrorism
FPC	Forensische Psychiatrische Centra
IDEWE	Externe dienst voor preventie en bescherming op het werk (EDPBW) en IBEVE vzw - Experts in milieu en veiligheid
IO	Information Officer
IPA	Interne Preventieadviseur
JDC	Joint Decision Centre
JIC	Joint Intelligence Centre
JTAC	Joint Terrorism Analysis Centre
LIVC-R	Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake Radicalisme
LTF	Lokale Taskforce
NCCN	Nationaal Crisiscentrum
NTF	Nationale Taskforce
NVR	Nationale Veiligheidsraad
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OT	Organieke tabel
Plan R	Actieplan Radicalisme
SAT BiZa	Administratief en Technisch Secretariaat Binnenlandse Zaken
SAT JUS	Administratief en Technisch Secretariaat Justitie
SCIV	Strategisch Comité voor Inlichtingen en Veiligheid
VP	Vertrouwenspersoon
VSSE	Veiligheid van de Staat
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WG	Werkgroep

CONTACT

Telefoon: +32 2 238.56.86

E-mail: communication@ocamocad.fgov.be

